

**Antoninus Diana Panormitanus, Clericus Regularis, Doctor
Celeberrimus, Coram S. D. N. Alexandro VII. Episcoporum
Examinator, & Sancti Officij Regni Siciliae Consultor,
Coordinatus, Seu Omnes ...**

Diana, Antonino

Lugduni, M. DC. LXXX.

321. Respondetur ad argumenta P. Rabardei. Ex part. 7. tr.1. res. 6.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-76442](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-76442)

Belugam de speculo Principum, §. videndum rub. 11. sub num. 12. ver. probemus. Viuius in suis communibus opinio. in verb. Clerici à potestate: communem inquit Clar. in fin. quast. 35. in princ. Decian. in tract. crim. lib. 4. c. 9. num. 1. & sub num. 4. ante fin. Riminald. Iun. in repetitio. cap. qua in Ecclesiarum, sub num. 54. de constitutio. Sardus in consil. 301. cui primum, num. 16. & 52. cum 4. sequent. vbi etiam reprobat Molinam dissentientem vol. 3. Card. Tuschus in conclus. 85. in verb. Clericus, num. 45. volum. 1. vbi considerat, illud præceptum, Nolite tangere Christos meos, esse præceptum negatiuum; quod obligat semper, & ad semper. Cardin. Turrecem. in cap. si peccauerit, numero 132. quast. 1. Ant. Burgos, in cap. qua in Ecclesiarum, num. 195. de constitutio. Et tandem, exemptionem Clericorum esse de iure Diuino, determinauit Oraculum Sacræ Rotæ Romanæ, vt patet in decis. 10. in antiquis tit. de consuet. Et nouissimè in vna Albanensi Canonatus, die 23. Ianuarij 1633. coram doctissimo bon. mem. Merlino Decano, cuius Magistralem decisionem inuenies inter illas appostas in fine mea 5. part.

Decisio hæc inuenitur infra in fine huius tom. 9. ad pag. 490.

2. Nec desunt Theologi recentiores, pro nostra firmanda sententia, & alios ex industria relinquendo, adducam tantum contra P. Rabardeum Theologos suæ nunquam satis laudatæ Religionis; Itaque immunitatem Ecclesiasticam esse de iure Diuino tradunt Suarez contra Regem Angliæ lib. 4. c. 8. & seq. Azorius part. 1. lib. 5. cap. 12. Layman lib. 4. tract. 9. c. 8. num. 1. Bellarminus melius sapiens de exempt. Clericorum, cap. 1. Stephanus Bauny, vbi inf. nouissimè me citato Eminentissimus non solum dignitate, sed etiam doctrina Cardinalis de Lugo, de iustit. & iure tom. 2. disp. 36. sect. 7. num. 10. Item me citato Dicastillus, de iustit. lib. 2. tract. 1. disp. 5. dub. 8. num. 138. Granadus in 3. part. D. Thomæ, contr. 9. tract. 4. disp. 4. sect. 2. num. 16. Filiucius tom. 1. tract. 16. cap. 11. n. 316. & tom. 2. tract. 25. cap. ult. num. 427. Comitulus in respon. mor. lib. 1. quast. 93. Gretserus contra Theologos Venetos, lib. 3. considerat. 1. & seq. Ferdinandus Bastidia in Anidoto contra Paulum Venerum, part. 2. num. 59. & seq. Quibus omnibus adde omnino videndum Adam Tannerum in Apolog. de immunit. Eccles. lib. 1. c. 17. vbi ita mordicus firmat nostram sententiam, vt contrariam improbabilem putet. Imò Angelus Maria Sermarinus in consutat. 2. tractatum propos. 5. fol. 133. tanquam suspectam damnat, & ad minus temerariam esse docet Ioannes Pedrezanus ad libellum Italicum, propos. 5. §. 8. fol. 85.

3. Sed quicquid sit de his censuris, quorum iudicium esto penes Sanctam Sedem, solum P. Rabardei in mentem veniat, exemptionem Clericorum esse de iure Diuino, olim tenuisse Senatam Parisiensem, vt testatur Fagnanus in respon. pro censuris Pauli V. fol. 8. Laurent. Ortiz in tract. de Politia, & immunitat. Eccles. p. 2. fol. 163. & ex scriptoribus Gallis tenet sententiam hanc Rebuffus in Concor. Rubrica ult. de Protest. Auferrius in Clem. 1. de Offic. Ordin. q. 1. fol. 82. Ioannes de Terra Rubea in Opere contra Rebelles, tract. 3. art. 5. concl. 18. & nouissimè ex Societate Iesv Stephanus Baunius in Theolog. mor. p. 1. tract. 11. q. 36. & p. 2. tract. 6. disp. 7. de Bulla Cane, q. 1. c. 3. num. 15. & tract. 1. q. 4. §. Dico secundò.

RESOL. CCCXXI.

Respondetur ad argumenta P. Rabardei? Ex part. 7. tract. 1. Ref. 6.

§. 1. Pater Rabardeus in fauorem suæ sententiæ nempe immunitatem Ecclesiasticam esse de

iure humano adducit Couarruuiam; sed iste Doctor caute legendus est in materiis iurisdictionalibus, & idè Tannerus in defens. libert. Eccles. lib. 2. cap. 16. sic ait. Couarruuiam in his quæ ad doctrinam de libertate Ecclesiastica pertinent nonnunquam liberius locutum, & minus ad sacros Canones fuisse attentum. Quod etiam obseruauit Cardinalis Bellarminus, in Respon. ad Epistolam cuiusdam Theologi, vbi ita asserit. [Et se il Couarruuiam dice il contrario, noi habbiamo à credere più alle scritture, & à Sancti Padri, che ad Couarruuiam, il quale in materia di iurisdictione, si è mostrato sempre troppo parziale. [Vide etiã alios Doctores quos etiam citauit in part. 1. tract. 2. ref. 4. & quos me tamen non citato adducit P. Delbene in tract. de Conuictis dub. 27. sect. 3. num. 4. cui quidem Auctori multum debeo, nam in dicto tract. omnibus meis opinionibus quas in materia Parlamentorum, & defensionis immunitatis Ecclesiasticæ olim docueram cum Doctoribus à me aduocatis perpetuò adheret.

2. Ad auctoritatem verò Innocentij Papæ respondeo, nihil obitare, vt rectè notat Bellarminus de exempt. Cleric. cap. 1. in fine, vbi sic ait: His addi potest Innocentius IV. Pontifex, quauis, non vt Pontifex, sed vt Doctor particularis de hac re scripsit. In commentario enim ad c. 2. de maiorat. & obediens. postquam docuerat, Clericos exemptos fuisse à potestate Laicorum per Summum Pontificem, Imperatore consentiente, addit, hanc non esse plenam exemptionem, & idè dicendum esse, Clericos ab ipso Deo fuisse exemptos. Hoc testimonium Innocentij ea de causa addendum putauit, quoniam Couarruuias, in lib. pract. quast. cap. 31. Scribit prædictum Pontificem in loco à nobis citato asseruisse, exemptionem Clericorum non esse iuris Diuini, quod falsum esse verba citata palam ostendunt, & ante nos in hanc eandem sententiam Innocentium allegauit Panormitanus in cap. Nimis, de iurisdictione. Ita Bellarminus, cui etiam adde Tannerum in Apolog. de immunit. Eccles. lib. 1. cap. 17. & Fagnanum de iustitia Censurarum Pauli V. fol. 8. asserit Innocentium esse allegandum pro nostra sententia, quod etiam obseruat Duardus in Bull. Cane, lib. 2. Can. 15. quast. 18. num. 6. Azorius, part. 1. lib. 5. cap. 12. quast. 1. Michaël de Molino in Reper. For. Reg. Aragon. litera C. ver. Clericus, n. 84. male igitur P. Rabardeus pro sua sententia Innocentium adducit.

3. Ad auctoritatem D. Thomæ quam etiam Rabardeus in sui fauorem adducit, assero, neque obitare, vt rectè obseruauit Tannerus loco citato; nam Sanctus Doctor lect. 1. c. 13. ad Rom. de tributo Principibus præstando, agens, sic asserit. Ab hoc tamen debito liberi sunt Clerici ex priuilegio Principum; quod quidem æquitatem naturalem habet. Vnde etiam apud Gentiles liberi erant à Tributis, illi, qui vacabant rebus diuinis, &c. Etenim S. Thomas præterquam quod ex instituto de hac re non agit, asserit quidem, eiusmodi immunitatem à Tributis concessam esse Priuilegiis Principum; quod verissimum est: sed non negat, eam etiam iure Diuino, & naturali deberi; imò verò id aperit indicat ibidem iis verbis; quod æquitatem naturalem habet, &c. Et ita etiam responder ad auctoritatem D. Thomæ Philippus Maynardus de priuileg. Eccles. part. 2. art. 15. num. 16. Angelus Sermarinus in consutatione duorum tractatum propos. 1. fol. 31. & Ioannes Antonius Bouius in respon. ad considerat. Pauli Seruata, part. 4. argum. 1. Imò addit D. Thomam lib. 3. de Regim. Principum, cap. 10. asserere exemptionem Clericorum esse de iure Diuino, quod etiam ex dicto loco D. Thomæ confirmat Stephanus Barberius in consutat. contra M. Fulgentium p. 4. n. 8.

4. Ad

4. Ad auctoritatem Ferrariensis & Molinei, respondeo potuisse quidem P. Rabardeum illos non adducere quia enim nescit fuisse parum pios, imò iuratos Hostes in Ecclesiasticam Hierarchiam, & eius libertatem, eorumque opera in Indice librorum prohibitorum apposita. Contra Petrum de Ferrara videat P. Rabardeus quid asserat Rebuffus in *Concord. Rubrica de Protectione*, §. nec obstat, ubi vocat eum adulatorum Imperatoris, & mendacem. Contra verò Carolum Molineum, videat Bullam Clem. VIII. editam contra eius Opera die 21. Augusti 1602. in qua eorum lectio sub excommunicatione lata sententiæ, ac etiam suspensionis hæresis interdicitur; & in censura didorum Operum eodem anno edita præcipitur in quibuscumque libris, ubi eius nomen citatum invenitur, delendum esse; faxit tamen Deus, verum fuisse id quod testatur Raynaudus de Monitoriis, paulò ante eius mortem, ab erroribus respuisse.

5. Ad auctoritatem Aciati, respondeo ipsum in *cap. cum non ab homine, num. 2. de iudiciis*; docere exemptionem Clericorum esse de iure Divino, unde pro nostra sententia illum adducit Borsatus *vol. 1. conf. 42. num. 2. Torreblanca in pract. iur. spir. lib. 15. cap. 2. num. 18. Sermarius in consut. 2. tractatum, propof. 1. & alij*. Et idè videat P. Rabardeus quomodo pro sua sententia potuerit illum referre. Ad auctoritatem Medjæ, respondeo, ipsum non bene percepisse originem Ecclesiasticæ immunitatis, & idè inter alia non veretur asserere ante tempora Iustiniani exemptionem Clericorum non adfuisse, quod etiam docuit Pseudotheologus Paulus Scruta. Sed hoc esse manifestum errorem, non solum contra Concilia generalia, sed etiam leges Imperatorum rectè observavit Valboa in *lectio. Salmatic. tom. 2. as. cap. 1. de iudiciis, p. 36. Pedrazzanus in respons. ad Theolog. innotinat. propof. 1. §. 10. & alij*, ut in *seq. resol.* patebit, Scio alios Doctores, non citatos à P. Rabardeo, eius docere sententiam, licet sine illationibus ab ipso tam malè deductis, verum contraria sententia communis est, ut suprà apparet.

RESOL. CCCXXII.

Expeditur locus D. Gregorij à P. Rabardeo adducti? Ex part. 7. tr. 1. Resol. 7.

§. 1. **N**on desinam tamen etiam hic adnotare non bene pro sua firmata sententia P. Rabardeum adducere auctoritatem D. Gregorij Papæ, sic enim *fol. 17.* asserit: Gregorius Papa primus Mauritium Imperatorem admonet; sic illum debere Sacerdotibus dominari, ut debitam illis reverentiam impendat; quibus verbis comprobatur Sacerdotes in Civilibus subiectos esse dominationi, & iurisdictioni Principum secularium, nisi aliqui ipsorum gratia, seu privilegio liberentur. Ita P. Rabardeus. Sed si dicta verba D. Gregorij, quæ invenies in *Epist. 31. lib. 4.* subiectionem, ut perperam vult Rabardeus importarent, sequeretur etiam Pontifices Imperatoribus subiectos fuisse; nam ut observat Card. Bellarminus *lib. 2. de Romano Pontif. cap. 28.* in dictis verbis, de se ipso, Gregorius loquitur, & inter eos se numerat, quibus affirmat Imperatorem dominari: At hoc asserere impium est, ut hæreticè ex supracitatis verbis D. Gregorij malè intellectis conatus est firmare Calvinus, *lib. 4. Instit. cap. 11. §. 12.* & nostris temporibus M. Antonius Capellus ante suum reditum à scissmate ad unitatè Romanæ Ecclesiæ; Ergo firmiter negandū est cum Bellarmino contra Patrem Rabardeum, D. Gregorium in illis verbis ad Mauritium Im-

peratorem scripsisse, iurisdictionem nullam Ecclesiasticam per se ex natura rei designare nam si D. Gregorius asserit Imperatorem debere, reverentiam Sacerdotibus exhibere, hoc certè, ait Bellarminus, inferioris est, non superioris. Igitur recognoscat Pater Rabardeus ex sua Societate crudelitissimum Gretserum in *Controuersis, pro defensione Bellarmini, tom. 2. lib. 8. cap. 28.* ubi docet D. Gregorium illa verba ad Mauritium scripsisse ex humilitate, non autem ita humiliter sine causa, tunc cum Imperatore loquutum fuisse; quia, (ait Gretserus) eo tempore Imperator Dominium temporale in Urbem Romanam obtinebat, & Gregorius eius ope & amicitia vehementer indigebat, ut tam ipse, quam Ecclesiastici, & bona temporalia Ecclesiæ suæ, & populus Romanus à Longobardorum gladiis, & furore defenderentur, & necessitate ac violentia cogente, potest is qui alteri subiectus non est, eum appellare suum Dominum; & se profiteri seruum, & ique maioris mali effugiendi intuitu; quod à S. Gregorio factum est, qui Romanam Ecclesiam in summum discrimen coniecisset, si ius suum & Ecclesiasticorum prosequi, nec à Christiana humilitate rebus afflictis remedium postulare voluisset. Nam illo tempore Mauritius Imperator nimis tyrannicè Romanam diuexabat Ecclesiam, Itaque si dicta verba Gregorij subiectionem designarent; debebat P. Rabardeus asserere, Pontificem necessitate ita exigente subiecisse se & Sacerdotes Imperatori de facto, & non de iure; sicut Christus se subiecit Pilato; ne si ius suum strictè prosequi veller, Ecclesiæ nauiculam in maiores scopulos impelleret ac illideret. Et tandem ne deserat P. Rabardeus videre celeberrimū Cardinalem Baronium *tom. 8. anno 593.* qui contra Nouatores adducens verba Gregorij quasi subiectionis, ut ipsi cum P. Rabardeo malè putant, Imperatori Sacerdotium, defendit Sanctum Pontificem, & quare sic loquutus fuerit demonstrat, & adducit locum eiusdem Gregorij *Psal. 4. Pœnit.* in quo firmiter asseuerat non habendum esse Mauritium inter Imperatores dum aduersum Dei Sacerdotes regiam potestatem exercet, & idè comparauit illum cum Nerone, & Diocletiano; igitur secundum D. Gregorium, Sacerdotes subdebantur Mauritio Imperatori, quemadmodum ait Baronius Christus Redemptor noster fatebatur se subditum potestati Pilati, & sicut itidem dixit iis qui ipsum neci tradere satagebant. Quæ omnia post Baronium observauit etiam Iacobus Gretserus contra *Theologos Venetos lib. 3. consid. 1.* Videat modò P. Rabardeus an debuerit ex mente D. Gregorij loco citato asserere Sacerdotes & Clericos subiectos fuisse dominationi & iurisdictioni Regum, & summorum Principum secularium.

RESOL. CCCXXIII.

Explicantur leges Imperatorie, quas P. Rabardeus adducit, & quod non sint institutoria, sed subsidiaria; & declarantur discutuntur? Ex part. 7. tract. 1. Resolut. 8.

§. 1. **E**T tandem ad auctoritatem legum Imperatorum, quas asserit P. Rabardeus, respondeo, quòd ipse non bene ex ipsis infert, immunitatem Ecclesiasticam esse de iure humano; nam non rectè argumentatur, Imperatores concesserunt aliqua Privilegia Clericis pro eorum exemptione. Ergo talis exemptio est de iure humano: Nam neganda est talis consequentia. Vnde cum Pseudotheologus Paulus Scruta anno 1606. hoc ipsissimum argumentum, quod asserit P. Rabardeus adduxisset, sic asserendo: [Si